

El meu llibre
és el meu
refugi

Tirant de Lletres

- Vol.V -

UNA COL·LECCIÓ DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Llibret AC Falla El Mocador

(Sagunt / 2018)

EDITA

AC Falla el Mocador.

COORDINACIÓ

Hugo Morte, Rosa Benet, Albert Llueca i Sebas Marín.

COL·LABORA

Premi Samaruc i Col·lectiu d'Estudis Fallers de Dénia i la Marina Alta.

EQUIP DE REDACCIÓ

Ramon Guillem, Lluís Mesa, Ruth Lerga, Joan Isach, Anna Lluesma i Manolo Catalán.

IL·LUSTRACIONS

La Xicalla de l'AC Falla el Mocador

MAQUETACIÓ

Yogur de Fresa.

POTS DESCARREGAR EL LLIBRET ACÍ

DEPÒSIT LEGAL

V-214-2011

JUSTIFICACIÓ DE TIRADA EN PAPER

300 exemplars.

El present llibret ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat Valenciana per a la promoció de l'ús del valencià.

Aquest llibret ha estat revisat per AVIVA Sagunt.

L'AC Falla el Mocador no es fa responsable de les opinions de les col·laboracions literàries.

La portada

MARINA PUCHE

El llibre és un lloc en el qual refugiar-se, una llar en el qual habiten nous personatges, amics intrèpids i aventures insospitades, mentre sents la pluja caure i et prens una tassa de xocolata. Llegir és teletransportar-te i viure un munt de vides noves.

Índex

PRÒLEG

07

25 ANYS DELS PREMIS SAMARUC

Ramon Guillem

Vicepresidència de l'Associació de Bibliotecaris Valencians

Premi Samaruc

22.

15

EL MESTRE QUE SABIA DE NINOTS

Lluís Mesa

Cronista Oficial d'Estivella i animador juvenil

23.

23

CARLES, EL CARRANC

Ruth M. Lerga

Esriptora

Índex

24. 33

FABULOSES AVENTURES EN UN SOMNI

Joan Isach i Alegre

Escriptor i Mestre de Primària

25. 49

MENUDES LLETRES: UN VIATGE LITERARI

Anna Llesma

Professora IES Clot del Moro

Il·lustracions

La Xicalla de l'AC Falla el Mocador

26. 79

DÉNIA, EL DESERT DE LA LITERATURA FALLERA INFANTIL I JUVENIL

Manolo Catalán Moreno

Col·lectiu d'Estudis Fallers de Dénia i la Marina Alta

Pròleg

25 ANYS DELS PREMIS SAMARUC

Ramon Guillem

Vicepresidència de l'Associació de Bibliotecaris Valencians

Premi Samaruc

Per si algú encara no ho sap, ELS PREMIS SAMARUC SÓN ATORGATS CADA ANY PER L'ASSOCIACIÓ DE BIBLIOTECARIS VALENCIANS ALS MILLORS LLIBRES DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL ESCRITS PER AUTORS

VALENCIANS EN LA NOSTRA LLENGUA. I per què, precisament, aquest nom? El samaruc és un peix menut, que pràcticament només es troba en aigües valencianes, i, a més a més, en perill d'extinció. Com hom pot veure, la relació amb els premis no és difícil: són de literatura infantil i juvenil –uns lectors “menuts”, doncs–, escrits per autors valencians i, a més a més, en valencià –potser no encara en perill d'extinció, però, per desgràcia, sembla que cada volta ens hi trobem més a prop. I es lliuren als millors llibres publicats durant l'any anterior a la convocatòria. Xelo Carbonell –la bibliotecària de Silla, tristament desapareguda– va publicar aleshores un article en la revista *Saó* on explicava tot açò, a més d'alguna anècdota relacionada amb el nom del premi i els nostres fills –“vos agrada el nom de Samaruc?”, vam etzibar-los mentre anàvem en cotxe a l'assemblea de l'Associació de Bibliotecaris Valencians, que aquell any se celebrava a Burjassot, i on volíem presentar el projecte del premi. “Sííííí!”, van dir, entusiasmats els xiquets. Aleshores vam saber que almenys alguna cosa ja anava per bon camí.

Els primers premis Samaruc foren l'any 1993 i van guanyar-los dos autors que aleshores començaven a destacar: Enric Lluch i Maria Jesús Bolta, amb llibres publicats per dues editorials que ja arrencaven amb força: Bromera i Tàndem, respectivament. L'acte de lliurament se celebrava a Silla en un petit restaurant que tancaven a propòsit per a nosaltres. Aquell any, és clar, fou un any

PREMIS DE L'ANY 2014. D'ESQUERRA A DRETA:
 RAMON GUILLEM, XAVIER ALIAGA, JOSEP
 BALLESTER, CARME BOTET, REPRESENTANT DEL
 PROGRAMA DE TV "UN PAÍS DE LLIBRES" I FRANCESC
 RODRIGO (PRESIDENT DE L'ABV).

JOSEP BALLESTER, RAMON GUILLEM
 I XAVIER ALIAGA.

d'una convocatòria més aviat familiar, però no per la quantitat de gent que hi va acudir, sinó perquè quasi tots ens coneixiem. De tota manera, jo ara vull recordar l'amable i encoratjadora presència d'una bibliotecària famosa: Aurora Díaz-Plaja, qui havia vingut en companyia de la seua amiga Teresa Llabata (si algú està interessat –per exemple, només és una de tantes coses que va fer– en el seu treball al bibliobús del Servei de Biblioteques al Front, durant la Guerra Civil, pot consultar el llibre d'Assumpta Montellà: *Lletraferides. La història de les nostres bibliotecàries*. Ara Llibres).

Entre les peculiaritats del premi cal citar LA MATEIXA COMPOSICIÓ DEL JURAT: SEMPRE ESTÀ FORMAT PER TRES BIBLIOTECARIS, UN MESTRE I UN ESCRIPTOR. Com també el sistema de votació, per eliminació fins arribar a l'obra guanyadora, en una lliure adaptació del mètode utilitzat pels premis Goncourt.

Fins l'any 2000 els premis van celebrar-se a Silla i al mateix lloc, la qual cosa és normal perquè la convocatòria sempre ha estat molt lligada a aquesta població, tant per la figura de la mateixa Xelo, com d'altre bibliotecari de Silla: Vicent Carbonell. I fins i tot amb la col·laboració entusiasta durant molts anys de Jesús Escorihuela. És per això que totes les reunions del jurat del premi, encara avui, se celebren a Silla.

Però de l'any 2001 al 2003 els premis van celebrar-se en un restaurant de Catarroja. I no per canviar d'aires sinó per força major: el restaurant de Silla on se celebraven habitualment s'havia ensorrat! Pel mig, havien guanyat el premi autors avui tan reconeguts com Pepa Guardiola,

**PREMIS DE L'ANY 2015: D'ESQUERRA A DRETA:
REPRESENTANTS DE LA REVISTA "MI BIBLIOTECA",
FRANCESC RODRIGO (PRESIDENT DE L'ABV), RAMON
GUILLEM, TERESA BROSETA, GEMMA PASQUAL I
ASUNCIÓN ATERO.**

Vicent Pardo, Carles Cano, Toni Cucarella, Carme Miquel o Vicent Enric Belda. Però dels anys 2001 al 2003 el Samaruc també descobria noms que aleshores eren desconeguts i que prompte destacarien: Pep Castellano, amb el seu primer llibre, i Gemma Pasqual, qui encara començava, i que sempre ha dit que el Samaruc va fer que l'animara a creure en la ferma possibilitat de convertir-se en escriptora.

A PARTIR DE L'ANY 2004 EL PREMI DÓNA UN SALT QUALITATIU

IMPORTANT i passa a celebrar-se en un hotel de la ciutat de València. De guanyadors ja hi ha veus de poetes consagrats com Marc Granell o Josep Ballester. Però també autors importants com Mercé Viana, Francesc Mompó, Manel Alonso, Empar de Lanuza, Francesc Gisbert, Silvestre Vilaplana, Raquel Ricart o Xavier Aliaga, a més d'un muntó de llibres interessants d'autors potser no tan coneguts, però de gran qualitat literària.

D'altra banda, cal dir que en vint-i-cinc anys de premis també és normal que més d'un autor haja repetit guardó. Així, en primer lloc, cal destacar Gemma Pasqual, qui l'ha guanyat quatre vegades —tres en l'apartat de literatura juvenil i un en el d'infantil—, i, després, un petit grup que l'han guanyat dues vegades: Enric Lluch, Maria Jesús Bolta, Vicent Pardo, Carles Cano, Toni Cucarella, Vicent Enric Belda, Manel Alonso, Mercé Viana, Silvestre Vilaplana i Pep Castellano.

El Premi Samaruc s'ha convertit en un premi molt cobejat tant pels autors valencians com per les mateixes editorials, i està molt ben considerat en l'àmbit dels premis de literatura infantil i juvenil. De fet, és un dels premis que apareix en la tria dels més importants de tot

l'Estat en la selecció anual elaborada per la revista *CLIJ. Cuadernos de literatura infantil i juvenil*. I, fins i tot, valga l'anècdota, l'any 2008 Francesc Gisbert i Lluçia Vallès, guanyadors del premi, van ser convidats al Camp Nou com a integrants del programa «Lletres, al Camp!», seleccionats en l'onze inicial dels millors llibres de l'any (el «dream team» de les lletres catalanes, deia la nota de premsa).

No podem oblidar d'altra banda que EN LA GALA DE LLIURAMENT DELS PREMIS SAMARUC ES LLIUREN TAMBÉ DOS GUARDONS IMPORTANTS: EL BIBLIOTECARI DE L'ANY I EL BIBLIOTECARI D'HONOR. El Bibliotecari de l'Any es concedeix des de l'any 2002, i amb ell es reconeix la tasca d'un bibliotecari/ària, mentre que el Bibliotecari d'Honor s'atorga, des de 1998, en reconeixement de la tasca de la persona o entitat que treballa pel foment de la lectura i les biblioteques. Pel que fa al Bibliotecari de l'Any podem recordar que entre els premiats hi ha professionals de diferents àmbits, tant de biblioteques municipals com documentalistes o de biblioteques d'hospitals. I pel que fa al Bibliotecari d'Honor m'agradaria evocar ara la figura de quatre professionals molt estimades i avui tristament desaparegudes que van rebre'l: Pilar Faus, Desamparados Pérez, Amparo Bou i Xelo Carbonell a títol pòstum. Val a dir que en aquest guardó hem pogut gaudir d'algunes personalitats ben interessants, com Màrius Serra, Jordi Sierra i Fabra, Rosa Regàs o Fernando Delgado, a més d'alguns amics —no per això menys interessants— com Llorenç Giménez, Sento Beguer o Josep Antoni Fluixà (qui fa poc, en un dinar relacionat amb el món literari, ens comentava als presents que aquest era el premi que més il·lusió li havia fet de tots els que havia rebut). I encara que una personalitat tan insigne com

Umberto Eco no va poder venir —es trobava aleshores als Estats Units—, almenys va enviar-vos unes boniques paraules d'agraïment per fax (era 1999!)

És per això que, amb ferma convicció, ELS BIBLIOTECARIS I LES BIBLIOTECÀRIES DE LA NOSTRA TERRA PENSEM QUE ELS PREMIS SAMARUC SÓN UN EXCEL·LENT APARADOR DE LA LITERATURA INFANTIL I JUVENIL QUE ES FA ACTUALMENT AL PAÍS VALENCIÀ.

I no cal dir que continuarem treballant perquè cada dia encara ho siguen més.

22

EL MESTRE QUE SABIA DE NINOTS

Lluís Mesa

Cronista Oficial d'Estivella i animador juvenil

El mestre Fernando feia poc havia arribat al poble. En eixa població de la Baronia, era una de les professions més valorades tot i que la vida no resultava fàcil. Ningú no sabia massa del seu passat. Venia de la ciutat de València però els seus familiars estaven relacionats amb les Valls. S'havia instal·lat en la primera planta situada al damunt de les aules. Hi havia molta humitat. Es veia la caseta de la Bassa i se sentia el soroll de l'aigua de la séquia de Pau. Des del primer dia, Maria s'encarregava de netejar-li i preparar el menjar. Era una joveneta del poble molt atenta. Part de la família provenia de Torres Torres, encara que ella se sentia estivençenca. En l'horari lliure, li feia lliçons que seguia amb gran atenció. No s'acontentava a ensenyar-li les regles bàsiques.

LI TRACTAVA D'EXPLICAR QUE EL MÓN ANAVA MÉS ENLLÀ DEL PALÀNCIA O DE SAGUNT.

Li deia que la raó és suficientment gran com per a arribar: a uns altres països, a tradicions diferents i a realitats on no tot passava per les misses majors o la contundència dels sermons. Maria no acabava d'entendre que es visquera de manera distinta a com ho feia a Estivella. No obstant això, li agradava saber-ho. Molt sovint, li preguntava per la ciutat de València. Hi havia estat amb el pare en algunes ocasions per a descarregar alguna mercaderia. També coneixia el mercat, lloc on una vegada compraren un gran perol que la mare emprava una volta a l'any per a fer el gran putxero de Nadal.

Un bon dia, Maria va preguntar a "don" Fernando per les festes de la capital. No s'imaginava que en aquell espai tan diferent pogueren festejar més enllà del que suposava cantar els gojos a un sant, eixir de processó o escoltar les serenates de la banda. Eixa vesprada potser

l'agafà amb ganes de xarrar o de contar emocionants records del passat. Resultava callat per a tot allò que no fóra d'escola. Tenia un caràcter silenciós i pels carrers no iniciava converses si algú no el parava per a preguntar-li alguna cosa.

Va parlar-li de com es divertien en arribar el mes de març en la Beneficència. PER PRIMERA VEGADA, VA RECONÉIXER QUE HAVIA ESTAT ADOPTAT AMB CERTA EDAT I QUE GRAN PART DE LA INFANTESA L'HAVIA PASSAT ENTRE LA XICALLA I LES MONGES AL BARRI DEL CARME. En eixos dies, tenien permís per a acompanyar els xiquets i les xiquetes de la barriada. Tots junts tocaven de porta en porta. Demanaven trastos per a fer una falla. Ho feien entre músiques que espontàniament creaven amb diversos objectes estridents. Li va contar com es divertia cada vegada que pujava per les escales de les finques i els obrien les cases. Amb una estoreta velleta, portaven tot fins a la placeta de Sant Ramon. Ràpidament feien un gran conjunt de trastos al bell mig. Li donaven forma i començaven a inventar-se històries amb ninots que creaven amb roba vella. Estaven decorats a partir de penja-robes trencats o cadires amb les quals creaven qualsevol cosa. Després, en les parets, penjaven algun paper ple de versos improvisats que recordaven que aquell era l'agarrat botiguer Vicent, l'altre el barber Nelo, que tenia sempre un gat mirant els clients o la de darrere la portera Pepica, que renyia els xiquets que tractaven de fer alguna malifeta en el portal. Sempre tenien ajuda d'algun major. Hi havia un capellà en la Beneficència al qual li agradava escriure. Venia d'Alzira i s'havia ensenyat a escriure en valencià a través de la lectura de sainets i d'alguns diccionaris. No li agradava que se sabera que els ajudava, així que tot el que els

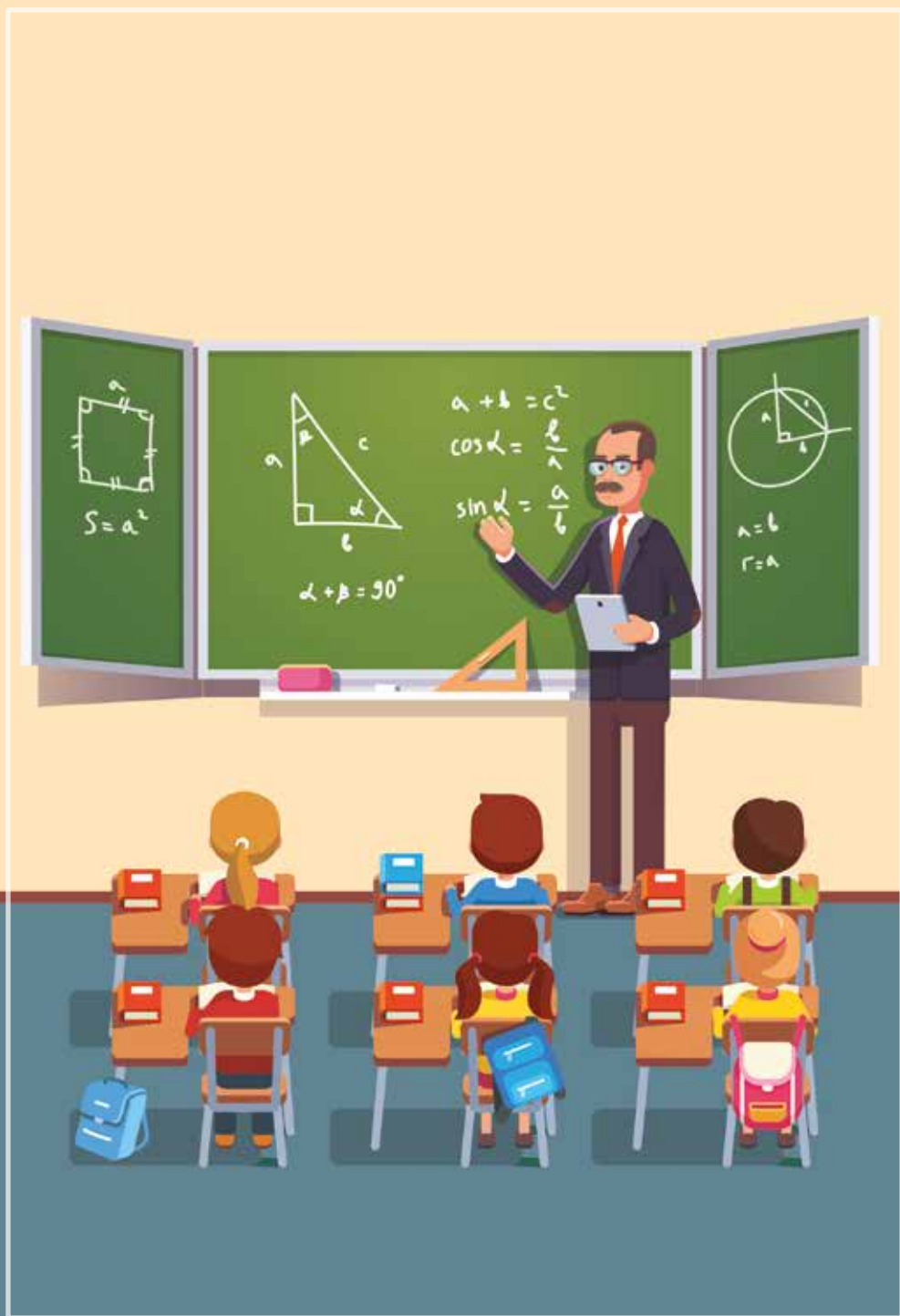
feia era anònim. A la nit, era el moment més divertit, els majors del barri pegaven foc al cadafal improvisat entre músiques i cançons. Sempre apareixia un veí amb algun instrument per a improvisar música i alegrar la vetlada. Al bar de la plaça es feien bunyols i des de poqueta nit no deixava de vendre'ls. Les botelles de cassalla també s'acabaven de seguida. En tan sols mitja hora, la plaça es va omplir de foc que calfava eixa gelada nit. Quan acabaven les flames, el veïnat abandonava la plaça i tot es quedava com si no haguera passat res.

Maria es va quedar bocabadada en sentir la història. Li semblava un conte més que una realitat. El mestre va repetir-li en un parell de voltes que realment eixa espontània festa passava per sant Josep a València. A més, cada vegada, amb més intensitat. A l'Ajuntament de la ciutat li començava a agradar, després d'uns anys en els quals fins i tot intentaren prohibir-les. ELLA CONTINUAVA SOMNIANT AMB

TOT EL QUE LI DEIA "DON" FERNANDO. Al remat d'escoltar-lo, li va fer una pregunta que va sorprendre el mestre: "PER QUÈ NO FA AMB ELS XIQUETS I LES XIQUETES UNA FALLA COM LA DE VALÈNCIA?".

Va dir un no molt ràpid, com si tinguera por a recuperar la infantesa i els temps en els quals no tenia família. Acabà precipitadament la conversa. Ella va anar a la cuina. Ell va preparar la lliçó. Tanmateix la pregunta es va quedar gravada en la ment del mestre. Digué que no però alhora va pensar que tal vegada una falla aprofitara per a ensenyar-los i fer-los divertir.

Eixa mateixa vesprada, EN ACABAR DE FER CLASSES, VA PASSAR PER LA FUSTERIA. Li va dir a Josep "Puces" que necessitava un cadafal per a posar uns ninots. També li encomanà unes estructures

de llistons en forma de creu per a vestir-les i donar-li forma de personatges. En un parell de dies ho tindria preparat. Era el temps que necessitava per a preparar els xiquets en la classe. Els va proposar que portaren robes velles de casa i trastos per a omplir una falla. Ells no entenien ben bé el que volia fer el mestre però pensaren que tal vegada fóra entretingut. Pepet, un dels alumnes més avantatjosos, li va dir que havia vist una fotografia d'un diari on estaven els menuts muntant una falla. L'havia portat son tio de València l'any anterior, quan vingué a felicitar l'onomàstica del pare. RAMONET NO ENTENIA EL QUE ERA UNA FALLA, NO SABIA COM ES PODIA CONTAR UNA HISTÒRIA AMB PERSONATGES QUE SEMBLAREN DE VERITAT. A QUIQUET LI SEMBLAVA MOLT DIVERTIT TOT ALLÒ.

Quan veren les estructures que el tio "Puces" va portar-los un matí a l'aula, es quedaren bocabadats. Apartaren les taules. Al bell mig situaren la que tenia les fustes més llargues. EL MESTRE POSÀ UNA CAMISA I VAN VEURE COM DOS LLISTONS ES TRANSFORMAVEN EN UN NINOT. Els xiquets aleshores buscaren, entre la muntanya de robes velles que havien deixat a l'entrada, pantalons i sabates. Jaume va agafar un sac i l'omplí de teles. Aleshores el tancaren i el posaren al damunt. Semblava perfectament un cap. Amb el betum que portà el mestre, dibuixaren els ulls i la resta d'elements de la cara. Així continuaren tot el dia improvisant: una corbata feta amb un retall, un jupetí d'una jaqueta, uns peus de brossa posada dins d'espardenyes o palla amagada a l'interior de la camisa per a crear un cos. Quan els tingueren acabats, anaren cap a la plaça Vella pel carrer Ample o de "Moreno". Allí descobriren que el tio "Puces" els havia descarregat un cadafal on situarien els personatges. Al bell mig posaren una taula

vella amb el ninot del mestre. Per a elevar-lo aprofitaren un caixó vell que algun xiquet havia portat. Al voltant van posar alumnes mirant el mestre. En la part baixa dels ninots, disposaren diferents cartells que havia fet "don" Fernando. En un estaven les taules de multiplicar, en un altre un llistat de ciutats espanyoles i finalment en un tercer apareixien escrits els noms dels reis gots. Damunt la taula, estaven uns papers més xicotets amb els mesos de l'any i les estacions. Amb el betum, es dedicaren a decorar els laterals del cadafal. Dibuixaren diverses sanefes. A MESURA QUE CREIXIA LA FALLA, EL VEÏNAT ES DETURAVA A VEURE-LA. Els resultava molt graciós aquell monument satíric improvisat. Les dones entraven al forn i comentaven que resultava bonic eixe espectacle. Parlaven bé del mestre que tot i ser tan callat havia demostrat una gran intel·ligència en fer treballar els xiquets i les xiquetes. La Patro va entrar rient-se d'uns cartelletes que estaven penjats en la paret. Deia: "Un faldó negre xarra com un gall, és tan sabut en predicar que es creu un bell cavall i no sap ni caminar". TOTES DIGUEREN QUE ERA UN VERS MOLT GRACIÓS QUE ES REFERIA AL DOCENT. NINGÚ VA PENSAR QUE ES TRACTAVA DEL RECTOR. Molt millor, ja que s'haguera armat un gran rebombori. En fer-se de nit, uns pares col·locaren una traca per a pegar-li foc. L'havien comprada al pirotècnic de Petrés. L'Ajuntament els havia dit que anaren espai, que era perillós. Es va cremar ràpidament. Tots els xiquets es portaren a casa còpies dels cartelletes que estaven escrits en la falla. El mestre els havia obligat a escriure'ls a classe perquè així se'ls en quedaria gravat el contingut. LA VERITAT ÉS QUE VA FER EFECTE. UNA SETMANA DESPRÉS QUASI TOTS HAVIEN APRÉS LES TAULES DE MULTIPLICAR, ELS REIS GOTS I LES CAPITALS ESPANYOLES.

De seguida va passar un any d'aquella original plantada. Amb el pas de temps, eixa festa espontània es va oblidar. Dos anys després, Maria es va casar amb el mestre. Tingueren dos fills. Ella va faltar en tindre'n el segon. El nadó també. Així que "don" Fernando ja no intentà més fer cap falla entre el seu alumnat. Però els xiquets, quan cresqueren, continuaren fins a la Guerra contant la història als seus descendents. Després, deixaren de relatar-la. No volien que les autoritats descobriren el significat dels versos dedicats a "un faldó negre que xarra com un gall". Hi havia por, molta a por a contar res. Així es va perdre fins al punt que les noves generacions, quan retornaren a contar-la a partir dels anys 60 del segle passat, pensaren que era una historieta popular inventada que passava de pares a fills amb el nom d'*El mestre que sabia de ninots*.

23

CARLES, EL CARRANC

Ruth M. Lerga

Esriptora

Us explicaré una història, així que apropau-vos tots. Sí, sí, així de prop, que no volem que ningú ens escolte. Aquest serà el nostre secret, UNA HISTÒRIA QUE ELS MAJORS NO SABRAN MAI. Heu sentit parlar alguna vegada dels carrancs ermitans? Sí? Segur que heu vist alguna vegada als seus cosins, els simpàtics carrancs que trobem prop de la platja i que caminen cap enrere. No us vénen ganes d'explicar-los que és millor caminar cap endavant, perquè vegem on xafen? Qualsevol dia es donaran una tossolada contra un altre carranc igual de despistat...

Bé, doncs aquests animalets tenen uns cosins que viuen en aigües més profundes, i que, a diferència d'ells, no tenen una closca amb la qual protegir-se. QUÈ QUE ÉS UNA CLOSCA? DONCS ÉS UN VESTIT ESPECIAL, COM L'ARMADURA DELS HEROIS. Què que fan, llavors? Doncs vestir-se amb la closca d'altres animals! El que passa és que baix de l'aigua que no hi ha botigues de closques, així que han de buscar i buscar i buscar en el fons de la mar fins a trobar un que els agrade. I aquesta és la història que us vull explicar, la història de Carles el Carranc, un aplicat carranc ermità que va passar l'estiu buscant la millor closca de la mar per vestir-se. Però poc abans que arribara l'hivern, un humà maleducat li'l va trencar en llançar des del seu vaixell una llauna de refresc, que va caure directament en l'armadura de Carles, partint-la en un munt de trossets. Així que allà vaig, estigueu atents...

Una vegada hi havia un carranc ermità que es deia Carles i que estava plorant al costat d'una alga gegantina. Passava per allà Olga l'Ostra, i en veure el pobre Carles tan trist li va preguntar:

—Què et passa, xicotet carranc ermità?

—Que aquesta llauna ha caigut des d'un vaixell just a sobre de la meua closca nova, i me l'ha trencat. HE ESTAT TOT L'ESTIU BUSCANT UN VESTIT PERFECTE, I ARA ARRIBA L'HIVERN I NO TINDRÉ RES AMB EL QUE ABRIGAR-ME.

—El pobre Carles va haver de demanar-li un mocador de paper, ja que de tant de plorar tenia el nas ple de mocs. —No podries donar-me tu la teua petxina, perquè em protegisca del fred?

Olga l'Ostra es va posar tan trista com ell, però no podia donar-li el que li demanava.

—M'encantaria ajudar-te, Carles, però si et done la meua petxina, la perla que tinc dins no creixerà.

Carles es va lamentar de la seua mala sort, però no podia culpar a l'Olga. Al capdavant també ella necessitava tenir cura del seu petit tresor. Però Olga, sentint-se malament per no poder oferir-li cap ajuda, es va quedar al seu costat, disposada a demanar auxili al pròxim animal que passés.

Mentre, Ernest L'Eriçó corria pel fons de la mar, gaudint dels pocs dies de sol que encara quedaven abans que arribara el fred hivern, quan va trobar a la seua amiga Olga al costat d'un carranc ermità que tenia els ulls plorosos. Com Ernest l'Eriçó tenia molt bon cor, es va acostar a preguntar què li passava al Carles, desitjós de poder ajudar.

—M'he quedat sense closca per passar l'hivern —va explicar Carles— i la senyora Ostra necessita la seua closca per a què cresca de la seua perla, així que no pot deixar-me-la.

Però l'Olga, veient que l'eriçó tenia un muntó de pues ben espesses, va preguntar a l'Ernest:

**—NO PODRIES TU DEIXAR-LI LA MEITAT DE LES TEUES PUES,
PERQUÈ ES COBRISCA AMB ELLES DURANT ELS MESOS DE FRED?**

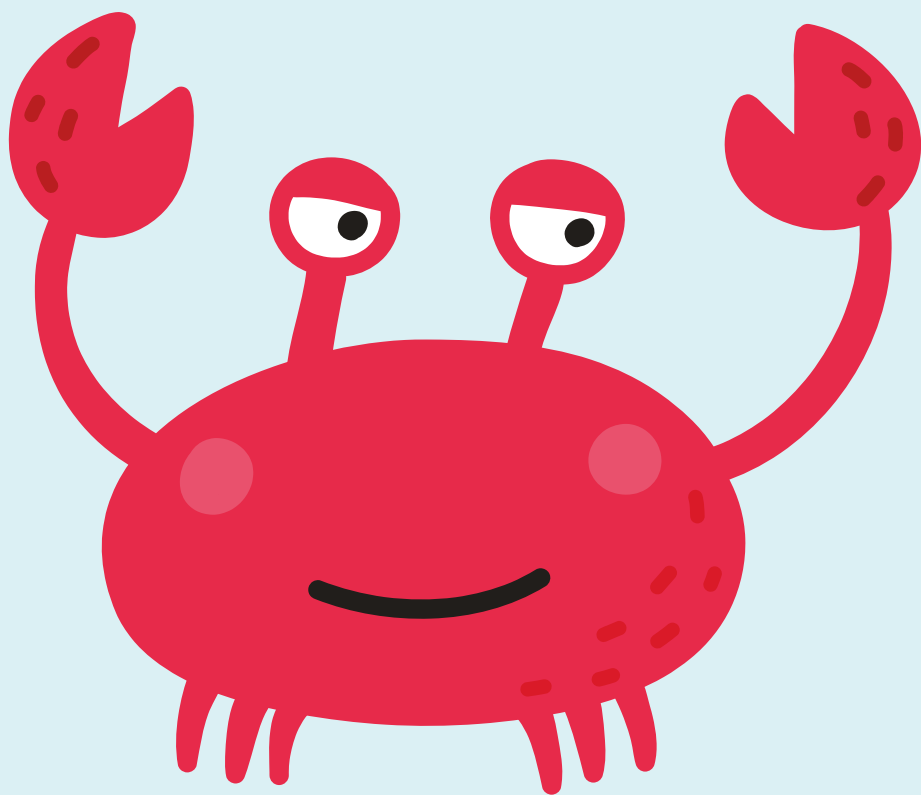
Ernest l'Eriçó va negar amb el cap, afligit. Si deixava a Carles les seus pues seria ell qui no suportaria l'hivern. Carles va somriure amb valentia a Ernest.

-No et preocupes, encara em queden uns dies per buscar una altra closca. Segur que tindrè sort i trobaré alguna oblidada per un altre carranc.

Encara que Olga L'Ostra i Ernest l'Eriçó van assentir per intentar animar-lo, sabien que cap carranc ermità seria tan despistat com per perdre l'abric que li donaria calor durant l'hivern.

I també Ernest es va quedar amb l'Olga i el Carles per demanar ajuda a tot el que passara.

A prop d'allà Gabriel el Peix Globus nedava divertit pel fons de la mar, buscant un amic amb el qual jugar una estona a l'amagatall, quan va

veure al costat d'una alga gegant a un carranc ermità, una ostra, i un eriçó. Content, es va acostar a preguntar-los si volien divertir-se amb ell.

—Què més voldríem nosaltres, que poder jugar amb tu! Però tenim un problema molt greu que no sabem com arreglar, Gabriel. Algú ha llançat una llauna de refresc des del seu vaixell, i ha trencat la closca del Carles. Ara arribarà l'hivern i no tindrà amb què abrigar-se.

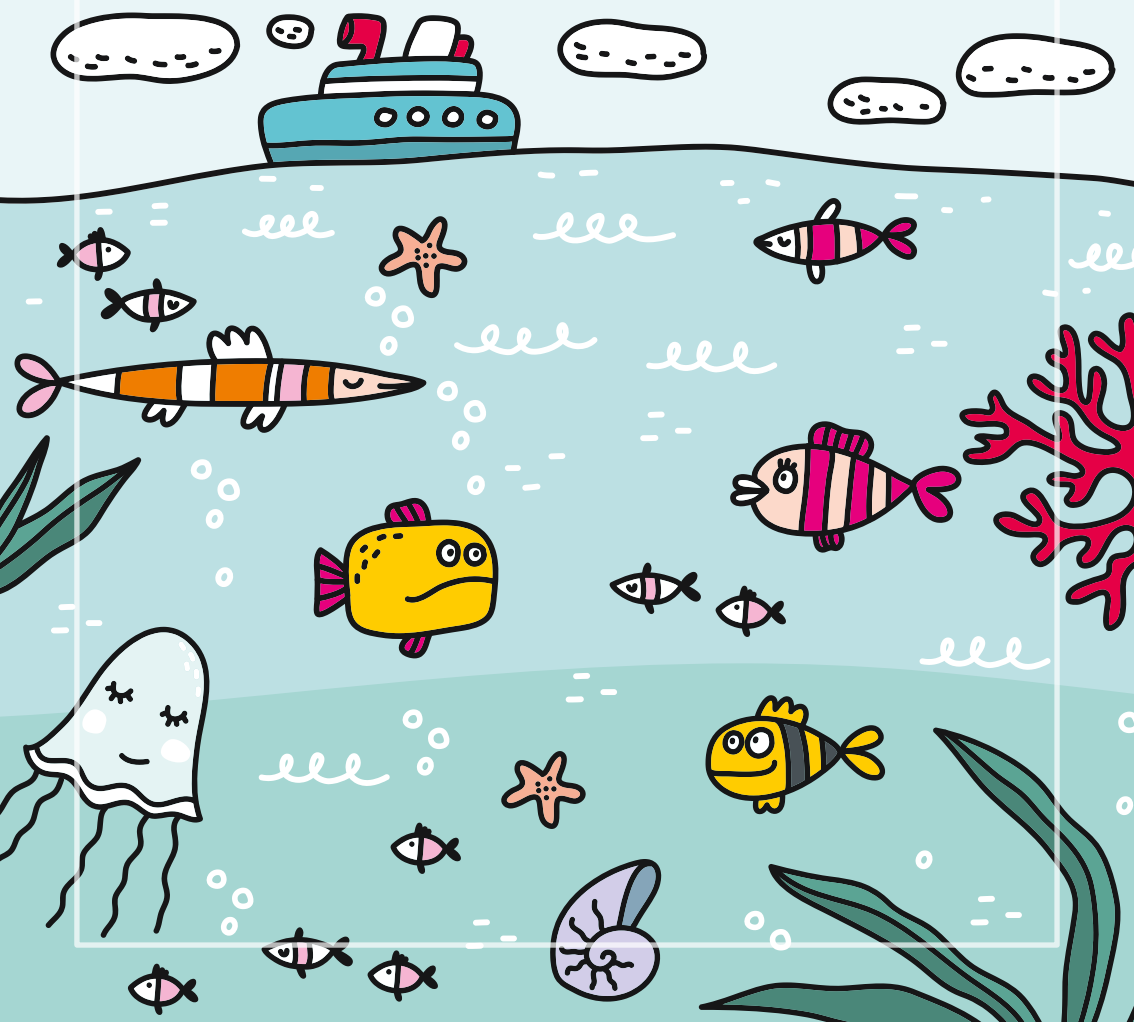
Gabriel El Peix Globus va mirar afligit als seus nous amics.

—TANT DE BO POGUERA DONAR-TE PART DE LES MEUES ESCATES, PERÒ LES NECESSITE PERQUÈ EM DONEN CALOR. Tots van assentir, comprensius. Cada animal necessitava el que tenia per a si mateix, i cap tenia una petxina, pues o escates de sobres perquè Carles es fera una closca nova, perquè necessitava moltes.

—De tota manera, em quedaré amb vosaltres. Potser passe algun conegut a qui puguem demanar ajuda.

—Però no estaves buscant amics per jugar a l'amagatall? —Li va preguntar L'Ostra Olga, estranyada.

—Sí —va contestar Gabriel—, però això era abans de saber que el Carles tenia un problema. Ara preferisc quedar-me i ajudar-vos. No podria divertir-me sabent que l'hivern és a prop i el meu nou amic, el carranc ermità, no té un abric per protegir-se de els corrents gelades del nord.

I per allà van passar durant la següent hora Sara La Sèpia, qui necessitava els seus tentacles per protegir la seua boca, Laura la Llagosta, qui necessitava les seues pines i antenes per poder menjar bé, Tomàs el Tomàquet de Mar, que precisava també dels seus tentacles xicotets però forts per nedar, i Corneli el Coral, que requeria les seues fulles dures per bressolar-se a poc a poc. I tots ells es van quedar per ajudar a Carles a trobar algú que li cedira una closca.

Fins i tot es van posar ells mateixos a buscar-lo. VAN MIRAR SOTA DE LES ROQUES MARINES, VAN CRIDAR EN TOTES ELS CARGOLS DE MAR QUE VAN TROBAR PER SI ALGUN D'ELLS ESTAVA BUIT, van preguntar a les balenes si a algun dels seus fillets se li havia caigut una dent que Carles pogués aprofitar com abric... Però no van tenir sort. Pel que semblava, ningú tenia res amb el que fer-li una armadura al xicotet carranc ermità.

Carles estava preocupat per l'hivern, però ja no estava trist. Aquella vesprada un munt d'amics nous li estaven ajudant. Potser no trobava una closca, però se sentia feliç i estimat. Era meravellós que uns s'ajudassen als altres des de la bondat dels seus cors.

De sobte, Olga L'Ostra va tindre una gran idea. Va reunir a tots els amics en cercle: a Carles el Carranc Ermità, a Ernest l'Eriçó, a Gabriel el Peix Globus, a Sara la Sèpia, a Laura la Llagosta, a Tomàs el Tomàquet de Mar, i a Corneli el Coral, i els va dir:

—Tots nosaltres necessitem el que Carles ens ha demanat per passar el fred hivern. Però què us pareixeria si jo li donara al nostre amic un

trosset xicotet de la meua petxina? Si Ernest li donara unes poquetes pues, i Gabriel algunes de les seues escates, i Sara una de les seues potetes, i Laura una de les seues pines xicotetes, i Tomàs dos o tres tentacles, i Corneli algunes de les seues fulles dures, i ho ajuntéssim tot i ho cosirem amb les fulles d'aquesta alga gegant, Carles tindria un abric nou, i cap de nosaltres passariem fred durant l'hivern.

TOTS VAN APLAUDIR, FELIÇOS AMB LA IDEA DE PODER PARTICIPAR, I AIXÍ HO VAN FER. Van cosir tot amb les fulles d'alga, fent un closca ben calenteta, que Carles es va provar. I no només li quedava perfecta, sinó que era a més la closca més bonica que mai hagués vestit un carranc ermità. PERQUÈ ESTAVA FETA DE TROSSETS DE CADASCUN DELS SEUS AMICS I D'UN MUNT DE COLORS DIFERENTS, I PERQUÈ ERA EL REFLEX DE LA GENEROSITAT DELS SEUS NOUS AMICS.

—MOLTES GRÀCIES A TOTS PER AJUDAR-ME —va dir Carles.

—I què us pareix si per a celebrar-ho —va preguntar Gabriel el Peix Globus, content un altre cop a l'haver solucionat el problema que tenien —juguem tots junts a l'amagatall?

—Síííí —va cridar la resta, feliç.

—I qui pagarà primer?

—Jo pagaré tot el temps, si voleu —va dir Carles, que volia així agrair als seus amics el que havien fet per ell.

Ernest li va prendre de la mà i li va dir:

—No cal que pagueu tu sempre. Podem buscar-nos una vegada cadascun. Carles va arronsar les espatlles, i ple de vergonya, va confessar.

—No és només per això que vull pagar. És que tinc una closca grisa, verda, rosa, blanca, taronja, granat i roja. Segur que em trobareu sempre a mi primer!!

I COM ERA VERITAT QUE LA SEUA CLOSCA ERA MOLT CRIDANERA,
TOTS VAN ESCLATAR A RIALLADES.

I conte contat, conte acabat. Però recordeu, és el nostre secret, res d'explicar-ho a la gent major.

24

FABULOSES AVENTURES EN UN SOMNI

Joan Isach i Alegre

Escriptor i Mestre de Primària

*Per aquell que m'ha educat
considerant que els valors
són importants per a
construir una bona societat.
Gràcies, pare.*

La família de Candela torna de fer una excursió a la serra d'Espadà. Ha passat per molts pobles, ha vist muntanyes, embassaments i ha gaudit del bon oratge d'un diumenge que ja s'ha acabat.

Ja en casa, Candela diu a sa mare que ha sigut un dia amb moltes aventures i moments molt divertits; un dia per a recordar.

Sa mare li contesta que, efectivament, ha sigut un dia preciós però que ara toca descansar i... continuar amb les aventures d'una altra manera.

En el llit, Candela recorda moments del dia. Però el cansament ha fet mossa i els ulls de Candela es tanquen a poc a poc. **CANDELA DORM**
I... SOMIA.

*M'encanta mirar l'astre rei davall d'aquestes sureres centenàries.
Pensar i pensar que, des de fa moltíssims anys, aquesta terra i aquests arbres han donat un valuós producte que, aprofitant el ben valorat sol i la benvolguda aigua del cel, ha sigut un bon material per a fer durar el bon vi i per a meravellar-se dels grans i xicotets betlems que, any rere any, fan dels carrers i cases en l'època nadalenca uns llocs més íntims, més humans i més familiars.*

Entre el característic verd del fullatge de les sureres, passa eixe raig de llum que em calfa i em dona vida. Moments, com he dit abans, de pensar i pensar; però els pensaments no són únicament els bons serveis que proporciona el suro a l'animal social racional d'aquest món, també deriven cap a les coses que han fet i que fan les persones dia a dia i que, de vegades, s'hauria de retirar el títol de persona i rebre la medalla de "cap de suro".

Després de dos paràgrafs on manifeste el meu calfament de cap, arribe a la conclusió que encara no he fet les presentacions oportunes: sóc el Fardatxo d'Eslida, el que més es preocupa pel bon destí del suro i per les bones accions dels humans i... amb el nom de pila Fardasurer.

Ens trobàvem al cau i al caure d'un dia d'agost un servidor i el meu nebot Fardasín, enmig d'una conversa amb molt d'interés per part del meu nebot que, com ja bé sabem, si n'hi ha, d'interés, hi haurà resposta amb consciència (**és una bona premissa per a fer bones persones**). Parlàvem del que hi havia passat al llarg de la calorosa jornada: converses amb amics, anècdotes, moments de pau, etc., etc., etc., i li vaig contar, entre altres coses, algunes qüestions considerades "qüestions millorables".

—Estimat nebot, **DE BON MATÍ I PROP DEL BARRANC, PASSÀ VOLANT UN MORRUT ROIG QUE DES DE LES ALTURES EM DIGUÉ QUE TENIA LA CUA MÉS CURTA QUE EL NAS D'UNA PUÇA NANA.**

—Està clar, oncle meu, que el morrut t'estava buscant les cosquerelles.

—Això vaig pensar i, a més, que m'agradaria veure'l picant una placa de suro a la llarga a veure si li donava un empatx i deixava les palmeres tranquil·les.

—Bon pensar tingueres, a més a més no actuares com ho fan molts d'eixos que es diuen que són els amos de la creació.

Avançava el dia i vaig topar amb la sargantana mascle que tots els dies que ens creuem pels camins sempre m'ha de dir alguna cosa.

—En aquesta ocasió, què t'ha dit?

—Doncs **M'HA DIT QUE ALGUN DIA SERÀ MÉS GRAN QUE JO I REBRÀ EL TÍTOL DE SARGANTANA D'ESLIDA.**

—I què has contestat?

—He contestat que acceptar-se com és cadascú és un gran pas per a ser feliç i que les enveges no són bones per a ningú. També li he dit que el suro de les sureres està molt content de ser el que és, un protector del tronc fins que ja no cal protegir.

—Molt bona resposta! Els humans també tenen actuacions semblants i no solen ser tan pacients com tu. Què més t'ha passat, oncle?

—La pesada de la xitxarra m'ha tornat a dir que sóc un arrossegat perquè em passe el dia arrossegant el terra i, a més, la cançoneta repetitiva que em sol dir:

FARDATXET SURERER,
QUE NO SAPS ON ESTÀ LA MEL,
SI BONES ALES TINGUERES
MÉS PROP ESTARIES DEL CEL.

—Oncle meu, un poc pesadeta és la xitxarra! Quina resposta has donat?

—Li he dit: xitxarreta de terra surera, si no tingueres la surera on poder descansar, què faries? Recorda que un tap de suro en una botella amb gas també té la facultat de volar suficient temps per a estar a la teua altura, i no és tant “pesat” com tu!

—T’adones, estimat familiar adult, que les persones també desitgen “volar” i després no saben com “caure” perquè únicament volen “estar dalt”?

—Sí, nebot, sí, es desgasten inútilment; això no li passa a un tros de suro, dura moltíssim, moltíssim i sempre és un tros de suro.

—Estimat oncle, tant t’ha donat la jornada?

—I més i més. Si encara no vaig ni per la **S** de **SURO**!

—Sí? Conta’m més, per favor.

—Atén! He vist dos conills discutir als afores del poble. Després d’una bona estona observant-los, he decidit passejar-me entre ells dos; com

més discutien, més em posava pel mig, fins que m'han preguntat per què feia això i els he contat una història.

—Quina història, oncle?

Aquesta, nebot, aquesta. **EN CERTA OCASIÓ ESTÀVEM DISCUTINT UNA SURERA I UN RAMADER.** El ramader deia a la surera que li ajudara a passar la nit protegit del fred i la surera li contestà que ella no podia fer res. Després de discussió i discussió, la surera li va dir que agarrara diversos trossos de la seua pell i que els utilitzara per a matalàs i per a manta; l'home es quedà sorprès per la bona decisió de la surera i ho va agrair.

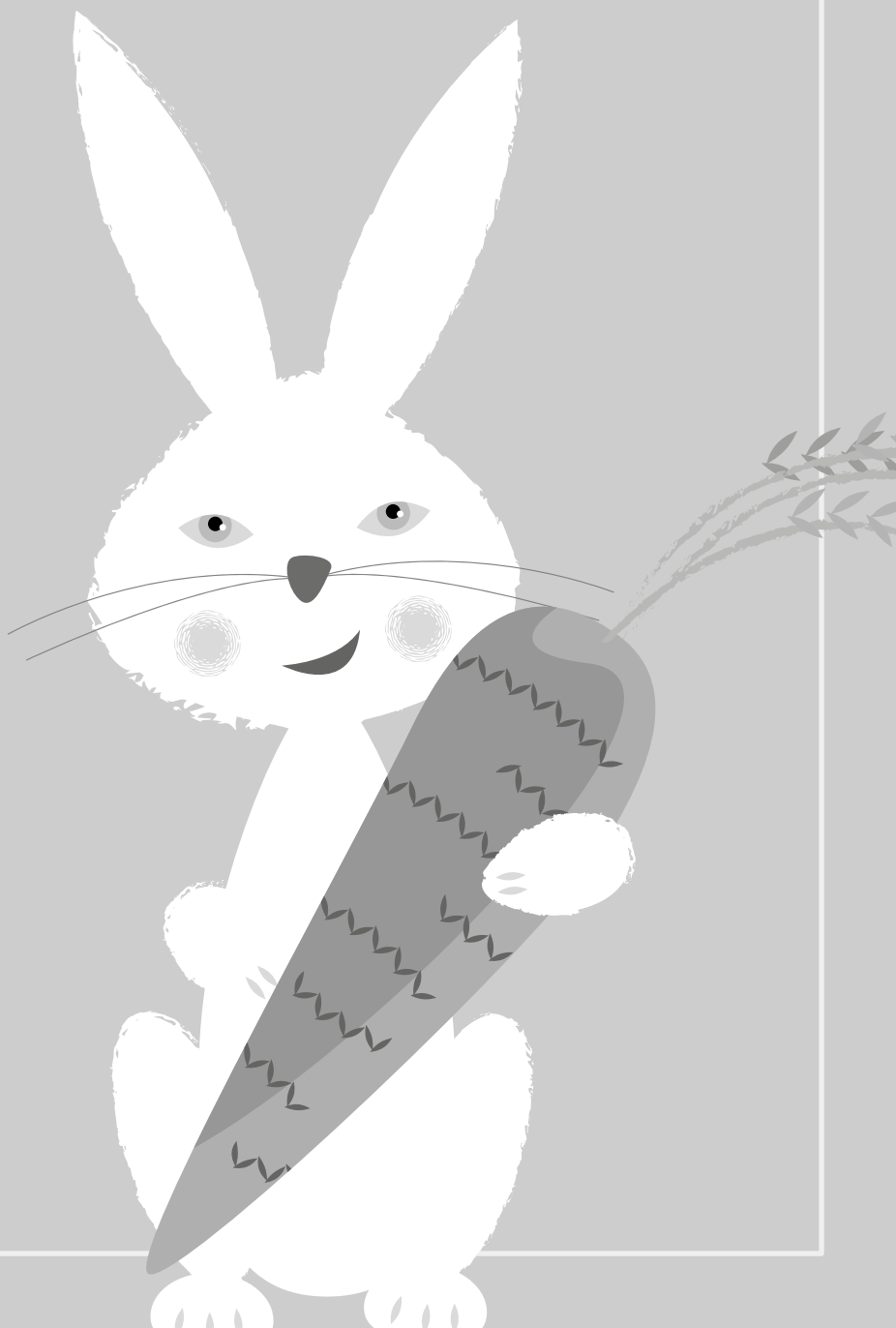
—Oncle! I què t'han dit els conills?

—M'han preguntat que què volia dir amb aquesta història!

—I què has contestat?

—He contestat que **SI DOS DISCUTEIXEN I U NO VOL ÉS UNA BONICA MANERA DE COMENÇAR DE NOU AMB L'AMISTAT.** Una altra vegada, el suro dóna bones maneres, entre matalàs i manta, ramader protegit.

—Sí, oncle. I tu també per posar-te pel mig, tal com haurien de fer molts humans per a donar pau a certes situacions “conflictives” del dia a dia.

—Sí, estimat fill de la meua germana, el dia de hui ha donat per a molt. I a tu no t'ha passat res digne de ser contat per aquell que vol aprendre bones maneres?

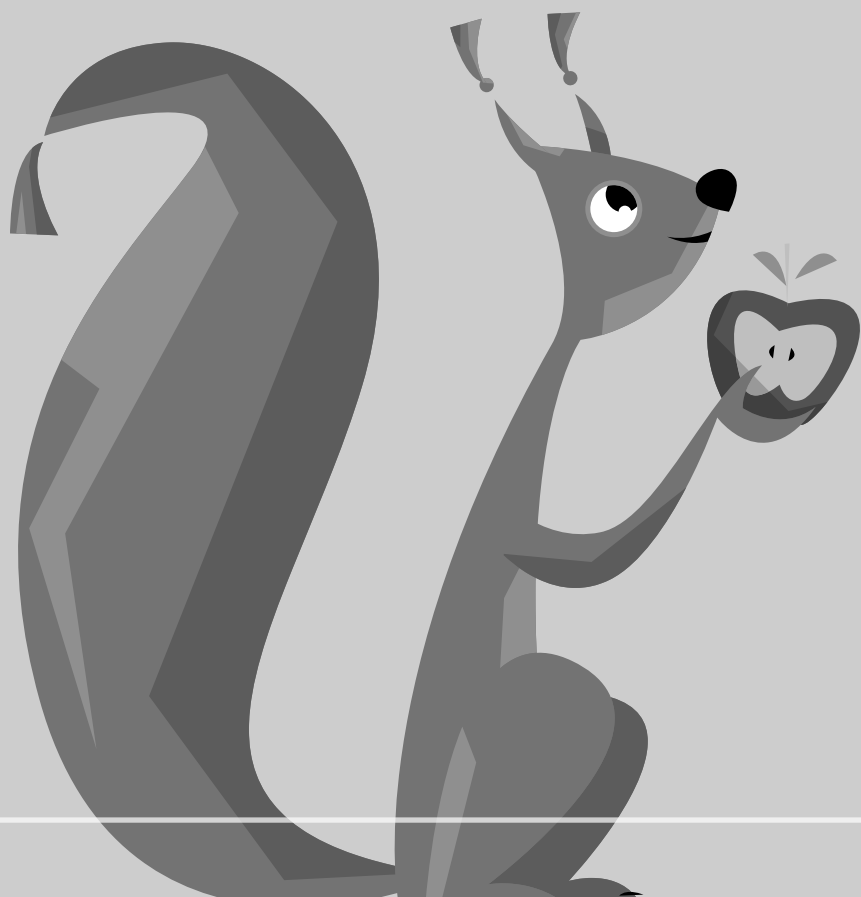
—Clar que sí!

—Conta'm, conta'm. A veure com el meu nebot hi ha eixit!

—Oncle meu, **DOS ESQUIROLS HAN VOLGUT POSAR-ME A PROVA.** Em trobava en la línia que separa les sureres del pinar, descansant davall de la meua surera preferida. Els esquirols, rosegava que rosegava pinya. El cor de cadascuna de les pinyes menjades anava a parar a la meua cua. No sé com encertaven; el cas és que ací tinc la cua malferida per les pinyotades encertades. Després d'insistir diverses vegades que s'estigueren quiets i que no abusaren de la meua paciència, i comprovar que no em feien cas, he optat per buscar un tros de suro i, a tall d'escut, n'han rebotat diversos cors de pinya que han anat a parar als morros dels pesats esquirols. Els rosegadors de pinya s'han adonat que la situació es tornava delicada per a ells i amb aire esquiolenc m'han dit que era molt poc empàtic.

—I què has contestat, nebot?

—Que què he contestat? Com què poc empàtic? Si la quantitat de cors de pinya podia cobrir quasi la surera que em donava una miqueta d'ombra! També els he dit que si m'haguera dedicat a llançar pell de surera, haurien sigut capaços de fer més de vint-i-cinc betlems amb estrela inclosa.

—Estimat nebot, si saberes que els humans tampoc no tenen clar això de l'empatia. Saps què et dic? Seria interessant promoure la idea que a aquell que demostre ser empàtic se li regale un tros de suro amb forma de cor de pinya.

—Bona idea, estimat germà de ma mare!

—Fardasín, veuràs i escoltaràs un acròstic que tu ja saps, és l'acròstic del bon actuar.

—Estimat oncle, **ÉS BO ACTUAR CORRECTAMENT I DEIXAR
EMPREMTES EN LA VIDA DIGNES DE SER RECORDADES.**

—Efectivament, nebot! Mira la surera, no demana res, dona un bon material perquè siga utilitzat en diverses opcions, totes de bon gust i que perduren en el temps tot el que desitges i més. I com que no se m'ha oblidat l'acròstic, te'l torne a recordar.

No es pot anar per la vida
Oprimint les persones.

Senzillesa cal manifestar
I bo és saber perdó demanar.
Gaudir del proïsme dia a dia
Us recomanem des d'Eslida.
Es pot escoltar i dialogar i
Saber, constructivament criticar.
Caldria que ens fixàrem,

*A dreta i esquerra, davant i darrere,
Per a no ser nosaltres
Deficitaris en actuacions i valors,
En els quals la societat es recolza.*

*Sabedors que les bones maneres
Uneixen i aporten felicitat,
Resta fer més comentaris
On relacionem suro, humà i bondat.
Així que hauria de ser
Més infinitament bon humà,
I pensar que en la vida
Cal els bons consells aprofitar.*

*De sobte, un brillant i acollidor sol entra per la finestra de l'habitació de Candela. Un segon ha necessitat per a obrir els ulls, incorporar-se en el llit, mirar a la finestra i adonar-se'n que ha tingut un somni de falla, **UN SOMNI QUE DE SEGUR SERÀ UN DESIG DE MOLTS, PER A MOLTS I QUE EL SURO S'ENCARREGARÀ DE RECORDAR-HO**, de tant en tant, a tot aquell ésser viu que vulga millorar el seu ser i estar i el de la resta del deshumanitzat i sofrit món.*

—Mare, he tingut un somni de fabuloses aventures humanitzadores.

—Conta'm, filla, conta'm...

25

MENUDES LLETRES: UN VIATGE LITERARI

Anna Lluesma

Professora IES Clot del Moro

Il·lustracions

La Xicalla de l'AC Falla el Mocador

Aquest és el viatge a través d'un món de fantasia i somnis literaris. Vosaltres sereu els meus convidats en aquesta expedició cap un món de lletres. M'hi acompanyes?

Tot començà quan la **SENYORA DESASTRE**, buscant un mocador roig, va trobar per casualitat un paper que li va resultar un mica curiós. Es tractava d'un pergamí que es trobava tot enrotllat al fons d'un baül.

Quan el va desplegar va trobar una mena de mapa però com que la **SENYORA DESASTRE** era una mica desastre per desxifrar mapes, va demanar ajuda al seu veí el **SENYOR FOLLET**, que era molt resabut en aquests assumptes.

Quan el Senyor Follet va veure el mapa, els seus ulls es tornaren tan grans com la lluna de València.

—Però..., si és... un mapa del tresor!! Exclamà el Senyor Follet.

—**NO SIGUES BAJOCA!** Si aquest paperot ha estat pels segles dels segles amagat al fons del baül —contestà la Senyora Desastre.

—Doncs sí. Porta unes coordenades que haurem de buscar, però de segur que necessitarem ajuda —va dir el Senyor Follet.

Mentre que els dos es trobaven pensatius observant per la finestra, van veure travessar el carrer **LA FALLERA CALAVERA** amb el seu port i aura de misteri i ultratomba.

La Fallera Calavera havia despertat i eixit de la tomba per venjar la seua mort en una mascletada accidentada.

—Ei! —van cridar la Senyora Desastre i el Senyor Follet.

—Vosté sap alguna cosa sobre mapes? —li van preguntar.

—Mmmmm... Doncs no massa, però tinc un amic que tal vegada puga ajudar-nos —contestà la Fallera Calavera.

Nico era un pastor que tenia deu ovelles i un gos i, com que gaudia de tant de temps lliure, llegia molt, sobretot llibres de misteri i aventures.

Nico de seguida va veure que aquest mapa indicava les coordenades d'un punt on pareixia amagada alguna cosa molt important.

En aquest precís moment tots sabien que formarien part d'una expedició que canviaria el sentit de la seua vida.

Així, la Senyora Desastre, el Senyor Follet, la Fallera Calavera i Nico i les seues ovelles formaren l'expedició més curiosa que mai podries imaginar.

De camí, passaren per **LA TORRE DE LA BRUIXA** on una princesa de nom Júlia es trobava segrestada per una bruixa vella convertida en llop.

En veure l'expedició, Júlia va llançar la seua trena per la finestra i va fugir d'aquella horrible torre.

Quan portaven una bona estona caminant, el guia de l'expedició va parar a la vora d'un llac on després d'uns minuts va aparéixer el cap d'una SIRENA de llac que també es va unir al grup.

Per fi, arribaren a la mar on un submarí de nom Nautilus les estava esperant per a dur-los durant 20.000 LLEGÜES DE VIATGE SUBMARÍ cap una illa misteriosa en la qual van desembarcar.

Només xafar la platja va aparéixer un FARDATXO FADRÍ molt simpàtic, un elefant de colors anomenat ELMER i el seu amic EL GRIPAU TANAU que també es van incorporar a la resta del grup.

Després de travessar l'illa, aplegaren al cràter d'un volcà i allí mateix en aquell forat va desaparèixer el rastre del mapa. Nico va proposar baixar per la xemeneia volcànica com si d'un VIATGE CAP AL CENTRE DE LA TERRA es tractara.

Amb molta cura, la SENYORA DESASTRE, el SENYOR FOLLET, LA FALLERA CALAVERA, NICO I LES SEUES OVELLES, la princesa Júlia de LA TORRE DE LA BRUIXA, ELMER EL ELEFANT, EL GRIPAU TANAU I EL FARDATXO FADRÍ entraren en una cambra plena de boira on feia molta calor i just en el mig de tot hi havia un cofre on es trobaven una sèrie de documents que pareixien molt molt antics on s'explicava L'ORIGEN DE LES ESPÈCIES que seria tan important per a la humanitat. Juntament amb el manuscrit hi havia també unes monedes d'or. La Senyora Desastre es va ficar tot dins de la seua bossa de mà i van pujar cap a la superfície.

De volta al poble, els nostres amics es van reunir i van decidir ajudar les persones més necessitades del seu barri utilitzant les monedes d'or; a RAQUEL, que TENIA POR a quasi tot, a BIBI, perquè poguera anar a una escola especial, i a tots ELS COL·LEGUES i gent perquè tingueren un raig d'esperança.

Tots els llibres que apareixen en el relat HAN SIGUT LLEGITS,
IL·LUSTRATS PELS NOSTRES INFANTS I EXPOSATS durant la setmana cultural davall el nom de MENUDES LLETRES.

Diari de
Gordenad
Altitud

per a

a mi de per e
lobitu

per a arribar a

he estat estudiant
amb una de
es pot ar-
entre
el
jar
pas

rerere
serà
a mi
i en els
descubert
tens que

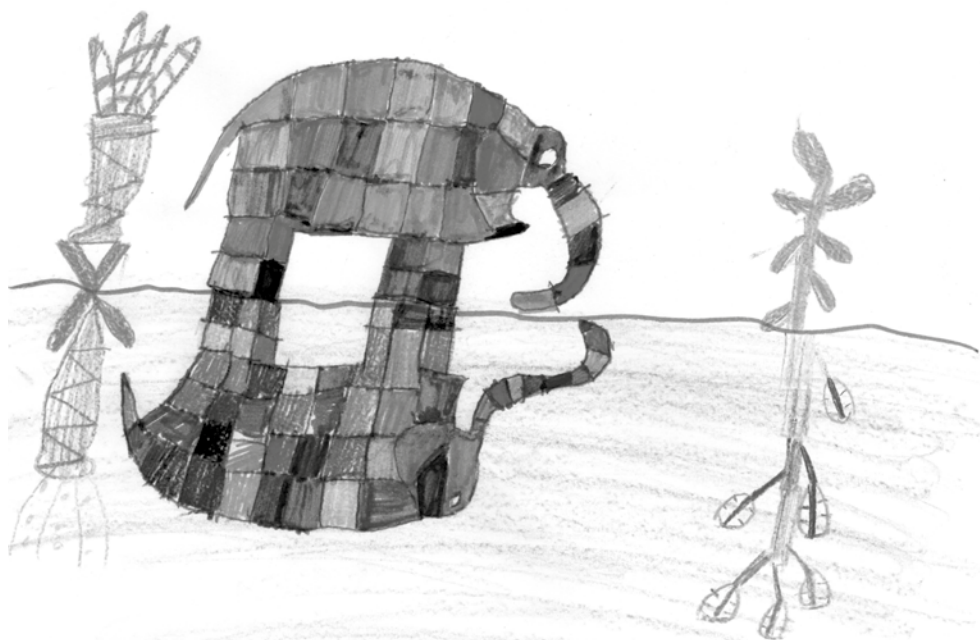
Viatge al centre de la Terra

Julio Verne

Paula C. V. ANYS: 13

ELMER TORNA

Sanus

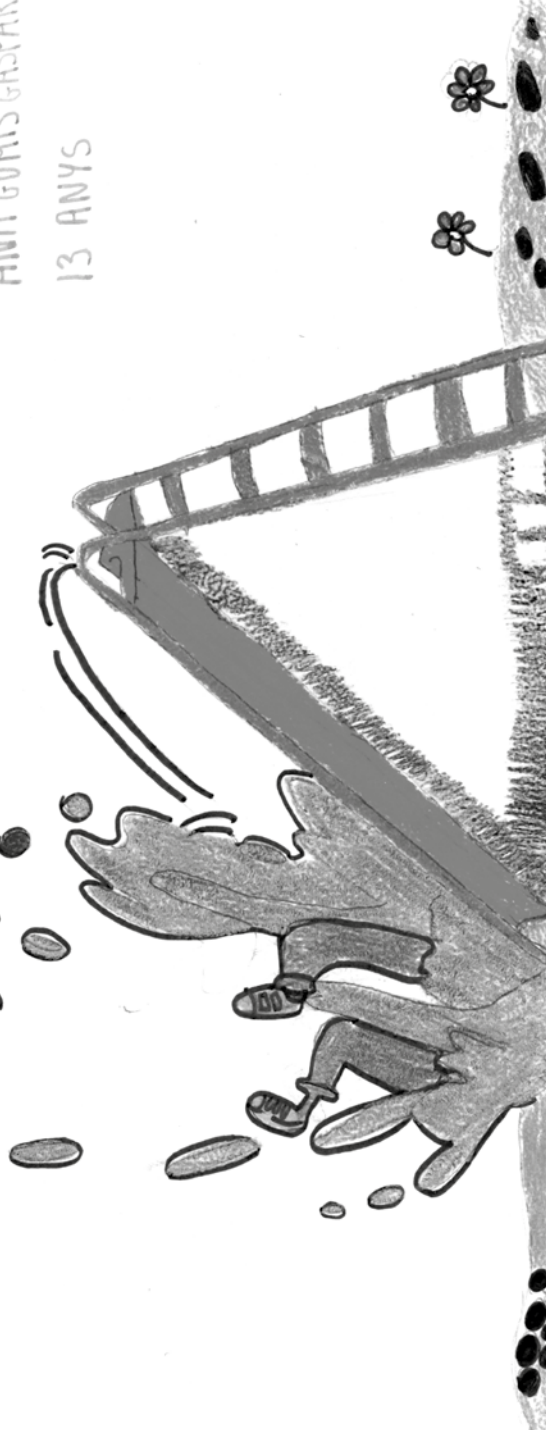
Luz Morte

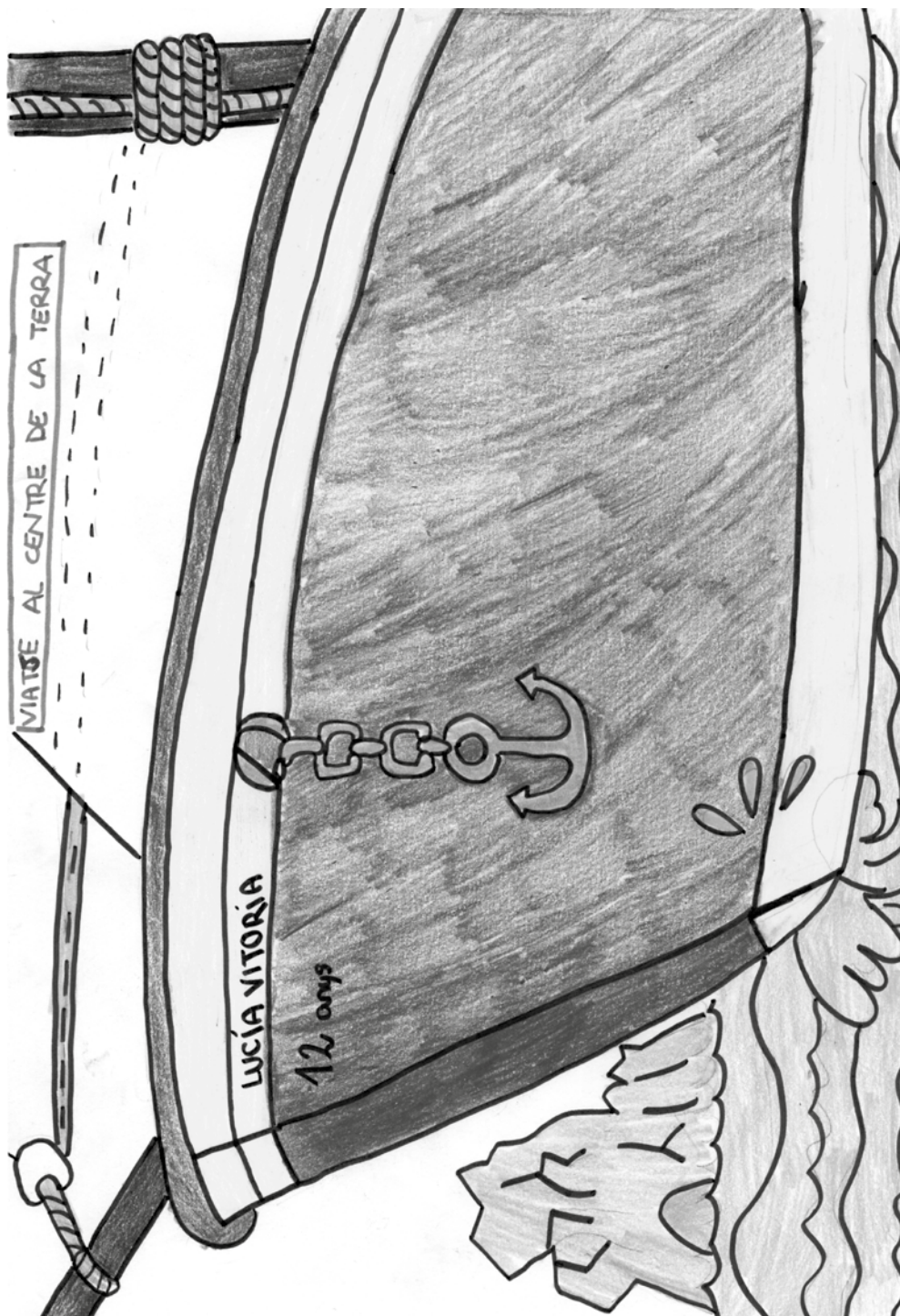
¡NO SIGUES BATOCAL!

ANA GOMIS GASPAR

13 ANYS

xof!

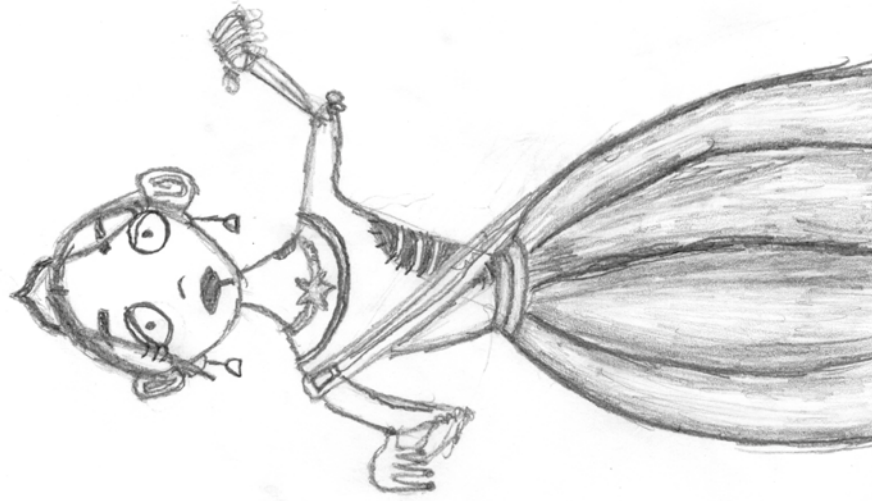
VIATGE AL CENTRE DE LA TERRA

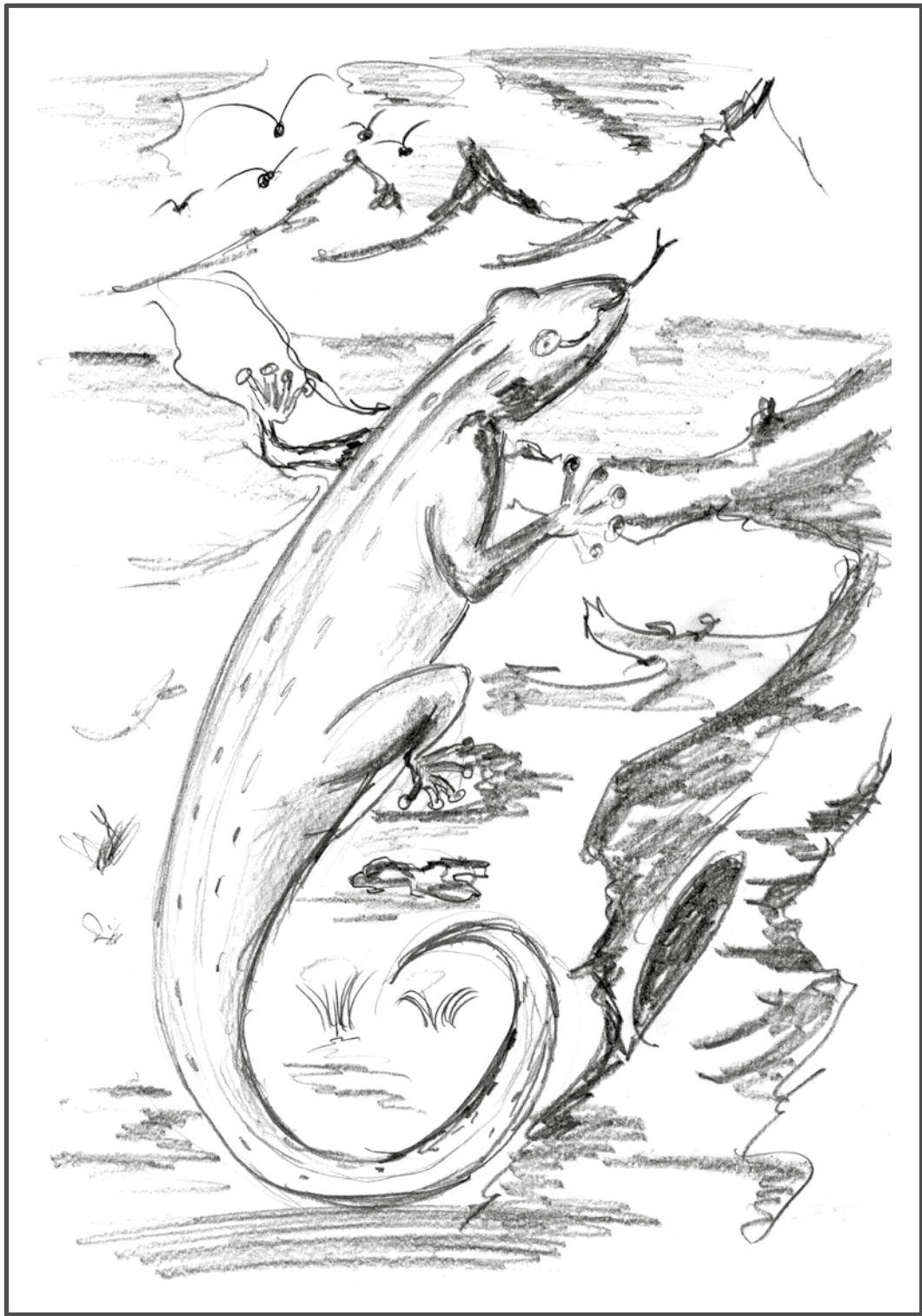
LUCÍA VITORJA

12 anys

LA FALLERA CALAVERA

Candela Pastor 13 anys

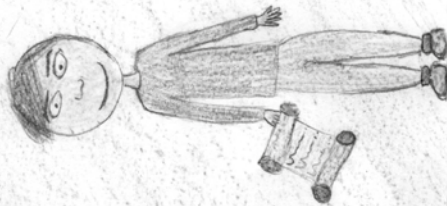
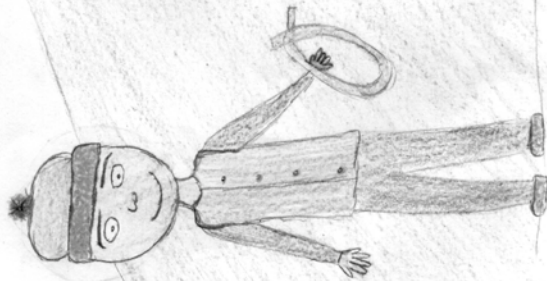
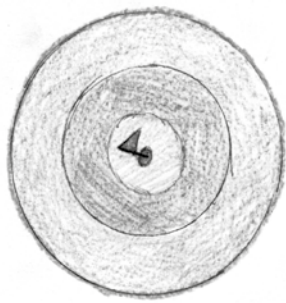

CARMEN CONDOMINA
CANDEL 13 anys

20.000 legües de viatge SUBMARÍ

El viatge ♥
al centre de ♥
la Terra.

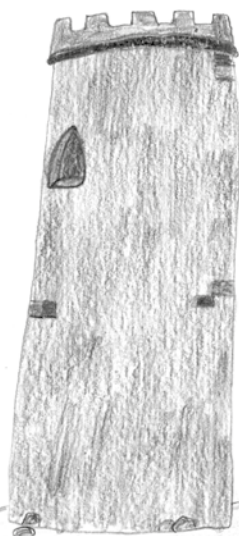
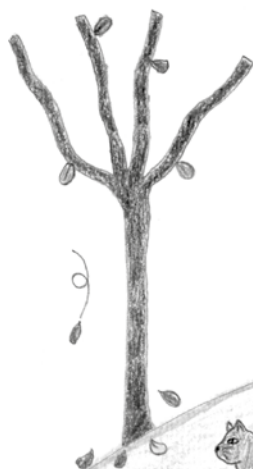
74
Lucia Sánchez ♥

RAQUEL TÉ POR

Marta Gracia Rios Solo 9 anys

LA TORRE DE LA BRUJXA

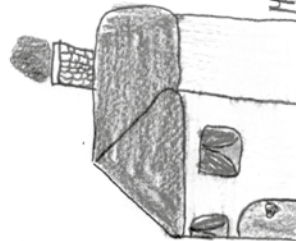
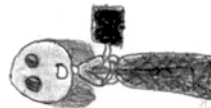
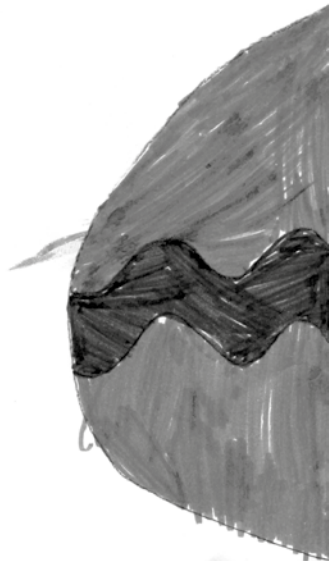
Carla.
Villarroya.
Tonnes.
11 anys.

Bibi VA A L'ESCOLA

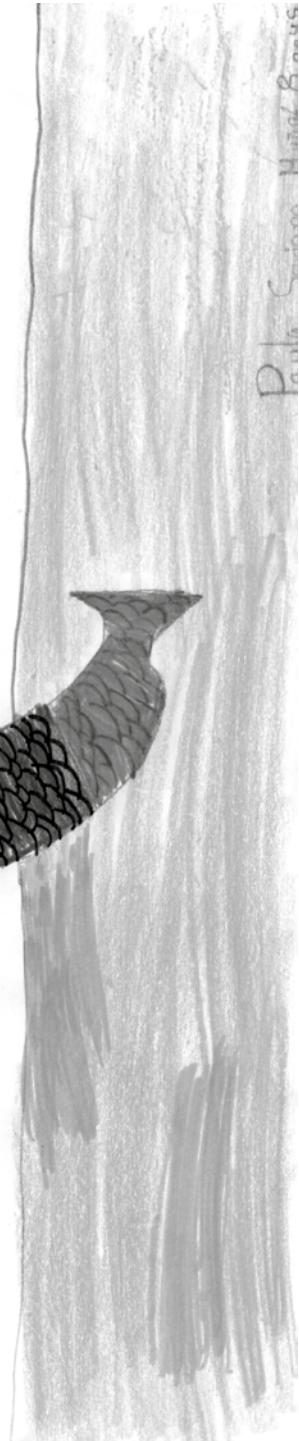
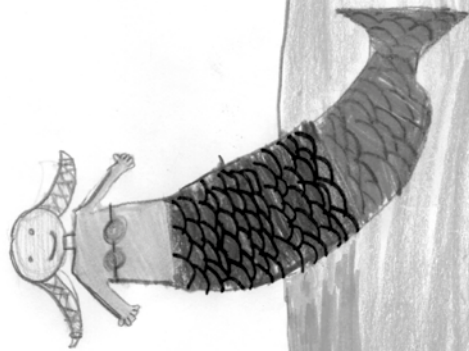
El gripau tanau i els signes

FMI

Heria Horte Gauder 7 anys

Com van nàixer les sirenes

ELS MEUS COL·LEGUES
I JO.

Andreu
Morales
Barat
13 anys

JULIA

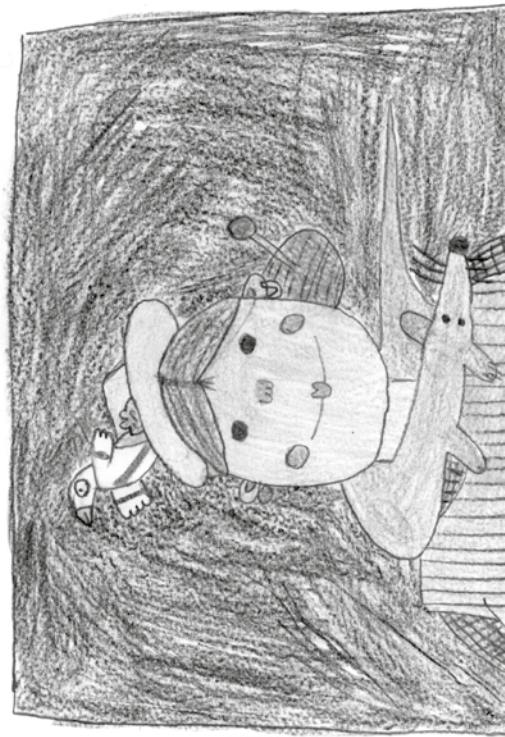
LA VENTAFOS

4 ANYS

LA SENYORA DESASTRE.

María Verdú 7 anys

EL REGAL DEL FOLLET

11 anys Daniela
Villarroya
Tarrés

20.000 LESUES DE VIATJE
SUBMARIN

JULIA

4 ANYS

SOFIA
3 años

20.000 LEGÜES DE VIATJE SUBMARI.

J. VERNE

4 ANYS

VIATGE AL
CENTRE
DE LA
TERRA

AN AVOLTA

La Senyora Desastre

Mabel Andreu

El gripau Tanau i els cignes

Violeta Monreal

El regal del Follet

Tanya Robyn Batt

Bibi va a l'escola

Alejandro Rosas

La Torre de la Bruixa

Josep Palomero

No siguis bajoca!

Pasqual Alapont

Raquel té por

Agustín Fernàndez

L'origen de les espècies

Charles Darwin

Elmer Torna

David Mckee

Viatge al centre de la Terra

Jules Verne

*Deu Deu Deu o les contalles del
fardatxo fadri*

Joan Isach i Alegre

*20.000 llegües de viatge
submarí*

Jules Verne

Com van nàixer les sirenes

Griselda Costra

Els meus col·legues i jo

Aidan Macfarlane

i Ann McPherson

*Història i anàlisi
de les publicacions
infantils balleres.
El cas de Vènia*

26

DÉNIA, EL DESERT DE LA LITERATURA FALLERA INFANTIL I JUVENIL

Manolo Catalán Moreno

Col·lectiu d'Estudis Fallers de Dénia i la Marina Alta

La missió de trobar a Dénia qualsevol referència a la literatura infantil i juvenil en el món de les falles de la capital de la Marina Alta s'inicia com un viatge de plaer amb tots els mitjans possibles, i ha acabat com una travessia en el desert.

POC, PER NO INDICAR QUE GENS, S'HA DEDICAT A LA LITERATURA FALLERA INFANTIL I JUVENIL, i açò que les primeres referències de falles a Dénia es localitzen en 1927.

És a mitjan anys 40 quan a Dénia comencen a constituir-se diferents comissions falleres, concretament quatre més la pionera Falla del Tio Pep, l'existència de la qual solament es va mantenir durant tres exercicis, fins a 1948.

Pocs són els vestigis escrits que queden de l'època fallera a la qual em referia, encara que llibrets de les falles Centre, Baix la Mar, Les Roques i Oeste, a més d'algun programa oficial de falles, sí que es troben en lloc segur, tant a l'Arxiu Municipal de Dénia com en el Col·lectiu d'Estudis Fallers de Dénia i la Marina Alta.

TAN SOLS LA FALLA OESTE DEDICAVA ALGUNA PART DEL SEU LLIBRET A LITERATURA JUVENIL I INFANTIL. La comissió va plantar l'any 1950 tres monuments, el gran, l'infantil i el de la Falla Estudiantil. Aquesta última promoguda per un grup de joves del barri, la majoria estudiants fora de la ciutat, que en passar cert temps al cap i casal, tornaven per Sant Josep a Dénia i formaven part de la Falla Oeste. En el llibret d'aqueix any podem trobar en un quasi perfecte valencià fonètic l'explicació de la falla estudiantil. Uns versos perfectament executats amb un valencià de l'època pel poeta local

Vicente Atienza, fan referència a l'excés d'activitats festives que els estudiants de la comissió duïen a terme en lloc de centrar els seus esforços en els estudis:

"bevent vermut i carnots,
de caf  i de bar en bar,
de sice, ball i paset-jos...
disme:  com tan d'aprovar?"

Vicente Atienza tamb  es fa c rrec de l'explicaci  de la Falla infantil, amb uns graciosos versos dedicats expressament a xiquets, en el mateix estil que els anteriors, **ENSENYANT ALS M S XICOTETS QUE L'ESTUDI I LA CULTURA S N EL SEU MILLOR FUTUR:**

"lar n, lar n, lar n,....
La Raspa mos divertix,
lar n, lar n, lar n,....
La cultura no servix;
Lar n, lar n, lar n,...
Yo m'estime mes ballar,
Lar n, lar n, lar n,...
Que posarme a 'studiar;
Lar n, lar n, lar n,...
Encara que no hatja p ,
Lar n, lar n, lar n,....
La raspa mos distraur ."

Aquest llibret finalitza amb uns xicotets poemes en castellà, signats per il·lustres membres de la societat cultural de la Dénia de mitjan segle, Antonio Timoner, Luisa Villó i José Martínez de Azaque, tots ells vinculats al teatre i la cultura local.

Un any després torna a escriure Vicente Atienza en el llibret de la Falla Oeste, aquesta vegada no incorpora l'explicació de la falleta, sinó que dedica uns versos en castellà a la Fallera Major Infantil, María Josefa López Roca. Les altres comissions continuen ignorant tota referència als seus monuments i càrrecs infantils.

Una altra vegada en 1952, la falla Oeste incorpora l'explicació de la seua falla infantil de la mà de Vicente Atienza, encara que aquesta fos la seua última vegada. Un vers sobre un xiquet malalt i com recuperar-lo solament donant-li de menjar és el tema principal.

“El segur de enfermetat
en aixó está molt errat;
No res de penicilina,
ni ninguna vitamina...
¿vint raciones de “gallinina”
No será mes asertat?”

En 1953, ja en l'ocàs de la primera època de les falles a Dénia, el llibret de la Falla Oeste torna a dedicar-li un poema a la fallera major infantil, Pilarin Gurrea Sanz, una altra vegada en castellà i signat amb el pseudònim d'“El Fantasma de l'Oeste”.

LLIBRET
DE LA
FALLA

DISTRIT OESTE

DENIA

1952

Imprenta ESQUERDO.-Denia

Després d'uns anys d'aturada, les falles tornen a ressorgir a Dénia en 1967, amb les mateixes quatre comissions a la qual se li afegia la Falla Saladar.

La Falla Les Roques és la primera a incorporar una poesia a ambdues falleres majors, signades amb el pseudònim de "Denia i Mar", i un any després la falla Oeste també incorpora dos versos per a la fallera major Infantil.

La dècada dels setanta va estar òrfena de llibrets i en conseqüència de literatura fallera, i hem d'esperar-nos fins a l'any 1986 quan una altra vegada la Falla Les Roques incorpora una EXPLICACIÓ DEL SEU MONUMENT INFANTIL. A partir d'aqueix moment, totes les falles incorporen tant una explicació dels seus monuments infantils com poesies per a les seues falleres majors. Res més es dedica al públic infantil o juvenil, i menys a les seues comissions infantils.

SALADAR 2014. UN OASI ENMIG DEL DESERT

L'any 2014, la Falla Saladar venia de guanyar dos anys consecutius els premis al millor llibret de Falles a Dénia i aconseguir dos guardons en els Premis de Promoció del Valencià en el Llibret de Falla. El seu equip, al qual pertanyia qui escriu aquestes línies juntament amb Charly Martí, decideix confeccionar un llibret íntegrament dedicat a contes infantils.

ONZE CONTES ESCRITS PERQUÈ ELS MÉS XICOTETS DE LES FALLES O DE FORA D'ELLES, gaudiren llegint-los. Un llibret sense

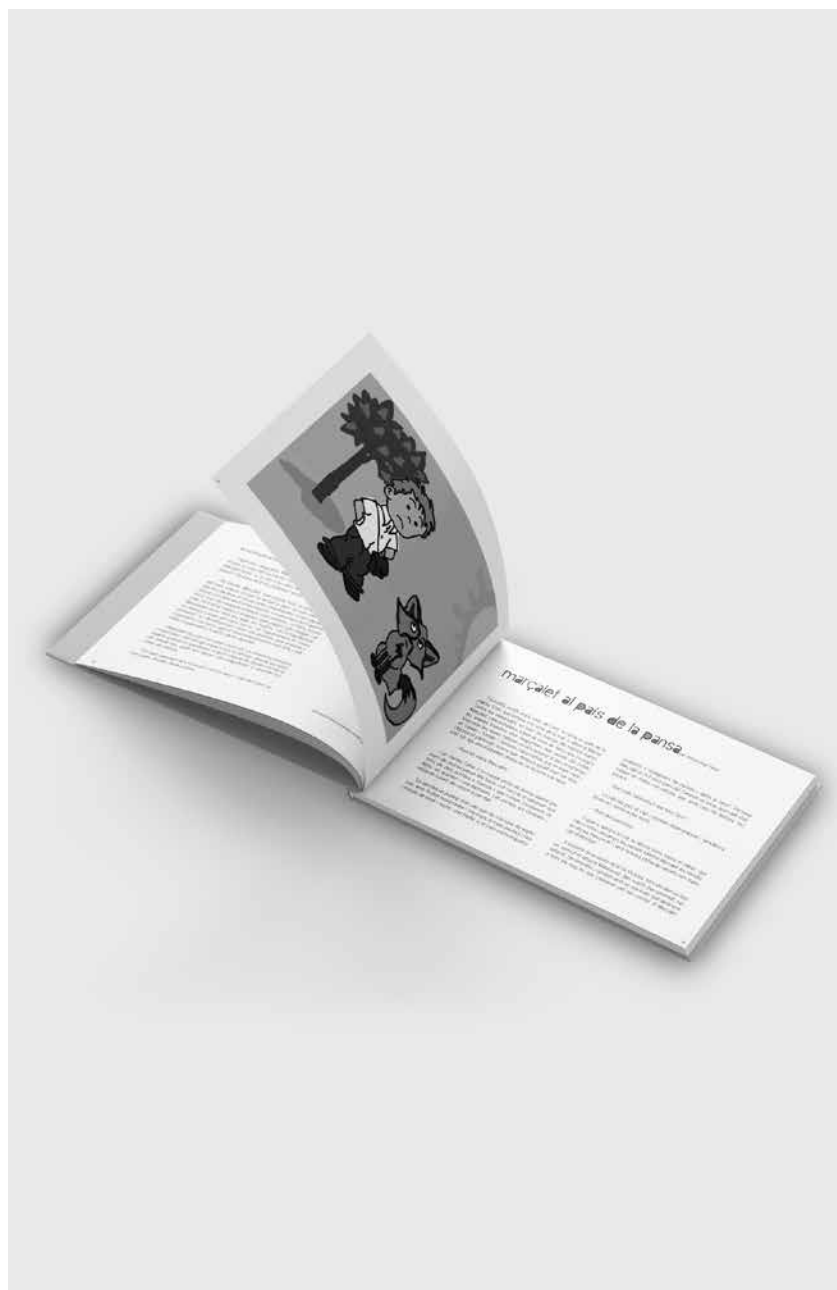

articles de recerca i demostratius de la vida al barri del Saladar, com era habitual en la falla Saladar, amb contes escrits per professors de Primària, de Secundària i de Batxillerat que, a més de la seua formació acadèmica, són els que més conviuen amb ells. Arantxa Bernat, Vicent Martí, Rosa Larrosa i Belén Sau, docents de professió, van escriure alguns d'aquests contes, que van incorporar en les seues classes com a lectures comentades. Mario Pasero, director de l'Escola de Teatre de la Marina Alta, i Mónica Palacios, del grup d'animació infantil i juvenil Els Rodamons, van escriure dues obres curtes infantils. També diversos periodistes i escriptors van compondre relats amb l'única condició que anaren dirigits als més xicotets. Antoni Reig, Joan Castelló i Celia Marín van traure les seues millors frases en contes titulats "Marçalet al país de la pansa", "Màgia", i "Amina" i completat amb el sociòleg Joanmi Rafet i l'historiador Iván Esbrí, el resultat va ser un llibret recordat encara pels fallers de la ciutat.

CADA CONTE DISPOSAVA DE LES SEUES PRÒPIES

IL·LUSTRACIONS que, de la mà de Charly Martí, personalitzaven cada història, i li donaven un toc visual molt atractiu per als xiquets.

La presentació va ser realitzada en el casal de la mateixa falla i cada autor llegia part dels seus escrits, la qual cosa va convertir la vesprada en un conte meravellós. Fins i tot Vicent Martí i Arantxa Bernat van portar amb ells els personatges del seu conte i van realitzar la lectura de la seua obra amb un teatre de titelles. Les primeres files no es van reservar per als càrrecs de la falla ni convidats. Es van llevar totes les cadires i es deixà que tots els xiquets

s'assegueren a terra a escoltar, riure's i gaudir d'una nit que de segur que va ser especial per a ells.

UNA ALTRA VEGADA, L'INTENT DE REALITZAR ALGUNA COSA

DIFERENT FOU UNA VEGADA MÉS CASTIGADA PELS PREMIS, ja que s'obtingué un tercer premi en el concurs de llibrets a Dénia, però s'aconseguí el 44é premi de la Generalitat. És d'entendre que aquest descoratjat premi fera que cap comissió més a Dénia s'haja dedicat a realitzar un altre llibret infantil o juvenil. D'altres coses que no siguen llibret no val la pena ni parlar-ne, és un oceà immens amb la mar en calma...

Com tancava el pròleg del llibret: "tant se val si als majors els agrada com si no. Les proves que hem fet amb els més menuts han segut satisfactòries".

I CONTE CONTAT, CONTE ACABAT.

l'Agulla d'Or

INDUMENTÀRIA VALENCIANA
COMUNIÓ · FESTA · NÚVIA

Carrer Maestro Clavé, 4 (Junt Teatre Olympia)
46001 València. T. 963 519 148 / 652 863 058